

Саламатіна О., доцент кафедри іноземних мов
Миколаївський національний аграрний університет
email: salamatina@mnau.edu.ua

ПРИЙНЯТТЯ УКРАЇНИ ДО МОВНОГО ПРОСТОРУ ЄС: СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ КОМПОНЕНТ ВИВЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ МОВ

Як відомо, Європейська федерація національних мовних інституцій (EFNIL) об'єднує національні мовні інституції країн-членів Європейського Союзу. Основними завданнями федерації є, в тому числі, контроль за виконанням мовного законодавства, захист державних мов, збір матеріалів про мовну політику в ЄС тощо [1].

Як зазначив уповноважений із захисту державної мови Тарас Кремень, під час свого позачергового засідання 22 березня 2022 року федерація прийняла рішення про надання Україні статусу асоційованого члена EFNIL [2].

Це означає, що нашій країні буде надана можливість не лише формувати стратегію законодавчого захисту української мови як майбутньої мови ЄС, населення України буде заохочуватися до вивчення офіційних європейських мов задля мовного та культурного розмаїття в Європейському Союзі. Отже, формування та розвиток у молоді нашої держави лінгвокраїнознавчої компетентності стає нагальною потребою сучасного суспільства.

Ще раніше, Україна чітко визначила орієнтир на входження до освітнього й наукового простору Європи, вона здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, працює над практичним приєднанням до Болонського процесу. Це знайшло своє відображення у проектах «Вища освіта для демократичного суспільства», «Побудова університету завтрашнього дня: політика та практика вищої освіти в Європі», у новому «Законі про Вищу освіту» [5] тощо.

Сучасні освітні концепції розглядають будь-яку європейську мову як відображення культури відповідного народу – як оволодіння іншомовною культурою і як засвоєння світових духовних цінностей. Таким чином, соціальне замовлення передбачає не тільки формування у здобувачів вищої освіти необхідних іншомовних навичок та вмінь, але й ознайомлення через мову з культурою країни, її традиціями, історією та сучасністю [4, с. 44]. Цю необхідність розглядали в своїх дослідженнях багато вчених-лінгвістів: Є. М. Верещагін [3], В. Л. Вертегел [4], Г. Д. Томахін [7] та інші.

Реалізацію соціокультурного компоненту процесу вивчення європейських мов у вищих навчальних закладах нашої країни вважаємо необхідним через залучення до навчального процесу елементів дисципліни «Лінгвокраїнознавство», що досліджує питання відбору та прийомів подачі здобувачам вищої освіти відомостей про країну, мова якої вивчається, з метою забезпечення їх практичного володіння цією мовою, розуміння не тільки її формальних символів, але й змісту, підвищення пізнавальної активності,

отримання задоволення від оволодіння мовними навичками, розширення їх кругозору, а також формування особистісного ставлення до кожної країни ЄС.

Лінгвокраїнознавство – це аспект методики викладання іноземних мов, який відбиває національно-культурний, духовно-особистісний компонент мовного матеріалу [4, с. 46].

На жаль, навчальним планом багатьох нефілологічних вищих закладів освіти не передбачено викладання країнознавства як окремої дисципліни, отже вважаємо необхідним давати ці знання на заняттях з іноземної мови. Мова йде про включення елементів лінгвокраїнознавства в навчальний процес на заняттях з дисципліни “Іноземна мова” та “Іноземна мова за професійним спрямуванням”[4, с. 47].

Науковець Є.М. Верещагін зазначав, що оскільки всі рівні мови мають країнознавчий план, найбільш цілеспрямованим є звернення до лексики з «культурним компонентом» – безеквівалентної та фонової. Безеквівалентна лексика вважається неперекладною і незрозумілою без спеціального тлумачення, оскільки називає поняття й предмети дійсності, які не мають еквівалентів в інших мовах і культурах [3, с. 202].

Розглянемо приклади безеквівалентних лексичних одиниць однієї з європейських мов (німецької): *Leuchterengel* (свічник у вигляді ангела, розповсюджений переважно у побуті Німеччини); *Weihnachtsbrief* (гарно оформлений різдвяний лист дітей до батьків, який кладуть під тарілку під час святкової вечері; лист містить подяку матері та батькові за їх любов); *die Schultüte* (барвистий пакунок з ласощами та дрібними подарунками, який отримує першокласник у перший день шкільних занять. Такий пакунок можна купити в будь-якому магазині перед початком нового шкільного року або ж зробити самому). В англійській мові, наприклад, *heath*– це болотиста місцевість, покрита вереском, а *ale*– світле англійське пиво. У слов'янських мовах, в тому числі і в українській, аналогів зазначеної лексики немає, оскільки цих предметів в українському оточенні просто не існує [6].

Знання, що відносяться, насамперед, до географії, історії, громадського життя, мистецтва і культури, звичаїв і традицій європейських країн, відображає фонова лексика [7, с. 88]. Вона відома усім жителям певної країни, а іноземці її не розуміють. Так, німці знають, що *derKu-Damm*– це скорочена назва від *Kurfürstendamm* – головної вулиці Берліна, де можна знайти багато магазинів, готелів та ресторанів. А *TEE-Züge/ Trans-Europa-Express-Züge*– це транс'європейські швидкі потяги, що ходять між найбільшими західноєвропейськими містами. Лише німці називають Мюнхен *WestAthen*(Західні Афіни), оскільки там розташована велика кількість музеїв, театрів, місто славиться чудовою архітектурою. *WeißerSonntag* – це назва першої неділі після Великодня, яка притаманна лише німцям. Англійці ж поєднали назви двох найстаріших у Великій Британії університетів Оксфорду і Кембріджу і отримали специфічну назву *Oxbridge*.

Незнання іноземцями безеквівалентної і фонової лексики робить процес спілкування значно складнішим. Отже, необхідним для євроінтеграції є не лише формування у здобувачів вищої освіти нефілологічних вузів необхідних

іншомовних навичок та вмінь, але й ознайомлення через мову з культурою Європейських країн, їх традиціями, реаліями, історією та сучасністю.

Список джерел:

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
2. <https://bykvu.com/ua/bukvy/ukrainu-pryinialy-do-movnoho-prostoru-ies-shcho-tse-oznachaie/>
3. Верещагин Е. М. Лингвострановедческая теория слова / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М. : Рус. язык, 1980. – 320с.
4. Вертегел В. Л. Лінгвокраїнознавчий аспект виховання естетичного смаку студентів нефілологічних ВНЗ засобами іноземних мов / В. Л. Вертегел // Науковий потенціал 2014 : X міжнар. науково-практична інтернет-конф., 25-27 берез. 2014 р. : тези доп. – К., 2014. – С. 44–48.
5. Закон України. Про вищу освіту // Відомості Верховної Ради (ВВР), – 2014, № 37-38, ст. 2004.
6. Саламатіна О. О. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції студентів нефілологічних вузів на заняттях з іноземної мови / О. О. Саламатіна // Збірник матеріалів Причорноморської конференції професорсько-викладацького складу. – Миколаїв : МНАУ, 2014.
7. Томахін Г. Д. Реалії в мові і культурі / Г.Д. Томахін // Іноземні мови в школі. – 1997. – №5. – С. 87–90.